



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Sermones uenerabilis magistri Nicolai de blony
decretoru[m] doctoris. capellani episcopi Bosnomensis.
ualde deseruientes populo. sed et clero utcu[m]q[ue]
docto eos digne legenti. predicanti. aut ...**

Nicolaus <de Plove>

Argentine, 22. XI. 1494 - 1495

Dominica Oculi. II. Sermo LI.

urn:nbn:de:hbz:466:1-31214

Dominica Oculi

Quicquid enim est in mundo, aut est concupiscentia carnis, aut concupiscentia oculorum, aut irrite superbia. **I. Joh. ii.** Ideo tria debent esse remedia satisfactoria quibus placare divina offensa. Primo requiritur ieiunium. Sicut enim videmus quod infirmis non datur caro grossa aut vinum inebrians, sed datur eis simpliciter dieta, scilicet panis et aqua. Ita infirmis spiritualiter, et maxime infirmis peccato luxurie dandum est ieiunium et parcitas cibi, ut in quo peccauerunt puniantur. **Sap. xi.** Unde **Aplos** taliter dicit: Nolite inebriari vino in quo est luxuria **Ep. v. et saluator. Lu. xxi.** Attendite inquit ne grauetur corda vestra crapularum ebrietate. Sicut autem videmus quod infirmis de quibus desperat omnia proceditur delicta, illis vero de quibus est spes subtrahitur. Sic facit deus peccatoribus. Nam cum eis in professione per sacerdotes imponit abstinentiam ciborum delectabilium, signum datur quod ipse vult eos saluare. **Un. Jobel. ii. d. Conuertimini ad me in toto corde vestro, in ieiunio et fletu et planctu.** Et sequitur: Quis scit si uertatur et ignoscat deus. Sed certe multi in hac abstinentia decipiunt, nam quidam abstinent a carnibus. Sed tamen preparent eis loco carnis ista delicata, quae sunt et difficilius preparatio, nis et precij maioris. Et isti multum errant. Nam **fm Aug.** in sermone de aduentu, non est hoc suscipere abstinentiam, sed nutrire luxuriam. Alii sunt qui et si abstinent a carnibus et de licatis piscibus tamen stomachum onerant uilibus legumibus ita ut ad illicita pertrahantur, ut dicit **Piero.** in epistola ad furiam. Alii sunt qui per abstinentiam carnis ita corpus debilitant quod postea redduntur inabiles ad bona opera exercenda, et haec est fatuitas, cum non caro extinguitur, sed uicia reprimuntur, ut dicit **Grego. lib. xxx. moral.** Sed hoc quero utrum illi qui sic ex abstinentia infirmitates incurrunt peccat mortaliter. Ad quod respondeo quod **fm Aug.** in glo. super epistolam **I. Thimo. iij. ca.** deus uult sibi seruire prudenter ut non numeritate debiles fiant, et postea medicorum suffragia requirant. Tamen non obstat hoc quod aliqui se ieiunando debilitant et infirmitates incurrunt, nec pro dei uoluntate faciunt, quia non naturam carnis intendunt debilitare sed lasciuam. **Un. tales fm Horat. sup. eplam.** predictam non peccant, dum tamen debitum modum non excedunt. **Q. d. Grego.** reprobat tale abstinentiam, uerum est, si sit inconsiderate facta et si

sit nimia. Hinc dicit **Aplos.** Rationabile sit obsequium vestrum. **Rom. xij.** Sunt et alij peccatores qui licet a cibis abstinent non tamen a uicijs, sed mens eorum inflata superbia, ira, odio, et sic de alijs. Contra quos dicit **Piero.** ad **Le. lantiam.** Quid fructus habet uinum non bibere et ira et odio inebriari. Et tales siles sunt de moribus quibus cibus abest et culpa adest, ut dicit **Piero.** super **Amos.** Secundo requirit ad satisfactionem penitentis elemosina, quae debet ab omnibus qui auaricia peccauerunt, ut sic illicite congregata, licite expendantur, et de mamona iniquitatis faciant sibi amicos **Luc. xvi.** **Un. Thob. iij. d.** Elemosina ab omni peccato et a morte liberat, et non patitur animam ire ad tenebras. Sed aduerte quod non de omnibus illicitis acquisitis facienda est elemosina, sed solum de his quae non tenentur ad restitutionem, sicut sunt illa quae quis lucratur est diebus festiuis vel ludis, prohibitis uel alijs fraudibus uel nimia cupiditate et auaricia habendi ductus. Ubi autem quis tenet ad restitutionem, non faciat elemosinam, sed ante omnia restituat male ablata, ut in furto, rapina, usura et sic de alijs. Sic fecit **Zacheus Luc. xix.** Si quis inquit defraudauit reddo quadruplum, et dimidium bonorum meorum do pauperibus. Ecce male acquisita restituit, et de bonis elemosinam facit. Tertio et ultimo ad satisfactionem requiritur oratio debita, quae debet suscipi in spiritu humilitatis et in corde contrito suscipiant ad veniam. Oratio enim ut dicit **Damasceus.** non est nisi eleuatio mentis ad deum. Sicut ergo superbus dum fuit in statu elationis erectus erat contra deum. Sic modo humiliatus debet prosterni ante deum et eleuari ad placandum deum. Tunc autem penitens humiliter orat qui seipsum quae puluis sit humiliter uidet, quod nihil sibi uirtutis tribuit, quod bona quae agit esse de misericordia peccatorum agnoscat, inquit **Grego.** in lib. moral. Pulchrum etiam iuuat puritatem orationis si in omni loco, omni tempore nos ab actibus temperemus illicitis, si semper ab ociosis sermocinationibus auditum pariter constringamus et linguam castigemus. Ita dicit **Seda de templo Salomonis etc.**

Dominica Oculi. II.
Sermo LI.

Reuertar in domum meam vnde exiui. Lu. xij. Sicut dicit beatus Augustinus in quodam sermone super Iobem. Ieiunium magnum et generale est abstinere ab iniquitatibus et ab illicitis voluptatibus seculi. quod est perfectum ieiunium. Unde secundum ipsum. Tunc bene ieiunamus cum ab illicitis abstinemus. Pecil le. Vult dicit Augustinus. quod ad perfectum ieiunium requiritur puritas perfecta mentis ab omni iniquitate. quod nihil potest homini ieiunare et orare ac alia religionis opera facere nisi mens ab iniquitate renouetur. Dicit Hieronymus de consuetudine diuini scripturae. Et quibus precibus quod dicitur nobis maxime isto sacro tempore abstinendo a cibis. necessario debet abstinere a vicijs. Ille enim bene ieiunat a cibis qui a malicie actibus et a mundi abstinere ambitionibus. inquit Iuliano. li. ij. de summo bono ca. xliij. propter quod secundum ipsum. qui a cibis abstinere et praue agunt demones imitant. quibus esca non est. et iniquitas spiritus adest. Est ergo primum effectus huius sacri ieiunij in nobis. vel saltem debet esse. ut anima magis abstinere a vicijs et propria voluntate. ut dicit Bernardus super Antica sermone. xxxvij. Sed quod nihil prodest abstinere a malo nisi etiam fiat quod bonum est. Iuxta illud Psalmi. Declina a malo et fac bonum. Et Isaia. Quiescite puerse age re. discite bene facere. Iam postquam homo abstinuerit a vicijs. necesse est ut non ocio torpeat. nec negligenter tepescat. sed continue ad quaeque bona manus ponat. et cor suum dirigat. Alioquin si ocio resolutus a bono opere desistat. domus conscientie suae facit vacuam in qua diabolus facillime intrat. et multo grauius post dimissam culpam hominem vacante et ocio sum possidet quam ante possidebat. Probo igitur nuper confessus et nouit ad deum post peccata culpas peruersis. timendum est ne si ocio si inueniantur a demone grauius occupent. et illud quod olim indeis contigit audire mereantur seque verbu duru et amarum thematis. quod dicit diabolus omnibus ociosis. Reuertar in domum meam vnde exiui. Verbu istud tangit illos qui post remissionem peccatorum. nihil boni faciunt. vel qui in grauiora peccata recidunt. quos diabolus de grauius possidere. Peruenit ergo istorum cauendum est nobis hodie. ne videlicet et ocio torpeamus et in peccata pristina recidiamur plus quam ante. et propter ingrati tudinem.

Et quoniam ut ait Bernardus super Cantica. sermone. xliij. Anima quae iam non in carne ambulat sed in spiritu. domus dei edificatur. imo templum spiritus sancti. Iuxta illud apostoli. Templum dei sanctum est quod estis vos. Ideo prouidendum est homini. ut si velit effici vera domus et habitatio dei. et repellere a se societatem diaboli. ne ad eam reuertatur. conscientia sua caute et debite disponat maxime in sacro tempore. ut ea toto anno habitaculum dei et non diaboli faciat. Ad quod quidem tria sunt necessaria quae in verbis praemis sunt consideranda. Primo quidem quod domus conscientie nostre sit fundanda. Secundo quod ornanda. Tertio ad quem usum seu actum sit deputanda. Debet igitur domus conscientie nostre habere solidum fundamentum. decens ornamentum. et bonum usum actum.

Dixi primo quod in verbis praemis circa domum conscientie considerandum est quod sit fundanda ut habeat solidum fundamentum. Debet autem fundamentum conscientie fundari super solidam doctrinam. Sicut dicit saluator. Quis uero dominus qui audit uerba mea haec et facit ea non similabitur viro sapienti qui edificauit domum suam supra petram. Petra autem est doctrina christi. quae petra erat tempore. i. cor. x. Super hanc ergo petram edificauit ecclesiam suam et conscientiam cuiuslibet. Est autem conscientia secundum Damascenum. lex intellectus nostri. secundum magistru in copendio li. ij. ca. liij. est cognitio superiorum. Et constituitur seu integratur ex tribus. scilicet ex accusatione praeteritorum peccatorum. ex remurmuratione praesentium. et caute la futurorum. Non ergo quis accusat se de praeteritis. remurmurat de praesentibus. et futura cauet. tunc habet integram conscientiam. Sed quae ista non possent bene stare nec diu durare nisi haberent aliquod fundamentum. Non ista omnia debent fundari in doctrina dei. sed in qua debent regulari. Summe autem cauendum est ne ista domus erronee sit fabricata vel nimis larga vel nimis stricta. quod omne quod fit contra conscientiam edificat ad labenam. xxvij. q. j. Ex his et Roma. i. Unde dicit Robertus Bolgor super lib. Sap. cap. vij. Conscientia plus obligat quam praecipit prelati. Sicut habetur expresse de sententia excommunicationis. Inquisitione. Et omnis conscientia siue in parte malis siue in differentibus obligatoria est. Quia in quantum

talibz veniens ptra pscientia. facit cōtra il
lud qd credit ptra legē esse r pphibituz. **Qu**
dicit glosa in dicto **Canone** **Ex** his q om
ne qd sit cōtra pscientia pcepti vel pphibiti
onis edificat ad iehennā. **Ex** quo puz vltē
rius fm glo. ibidē. q si plus comedā q de
beam qzuis est ptra pscientia. nō tñ pecco
mortaliter. **xxv. di. s. Criminis. vbidē** **Aug**
g. r sunt verba sua in li. de purgatorio. q
quoniens qd accipit plus de cibo aut potu
qz necesse est. venialiter peccat. qd glo. in
relligat. qñ nō accipit ex contemptu sed ex
casu. r nō ad ingurgitōne. **Alia** est mor
tale. **iiij. di. Deniqz. Ex** his iam patet q
omne qd sit cōtra pscientia. diuersimode
obligat ad iehennam. qz qñqz venialiter.
qñqz mortaliter. **Si** ergo recte debet ista
domus fundari. tria sunt illi cauēda. **Pr**
mo ne sit nimis larga r ampla. qā talis ge
nerat psumptionē. r sepe dicit malo bo
num. sepe etiā saluat damnandū **Sec**do. p
uidendum est illi ne sit nimis breuis r stri
cta. qz talis generat desperationē. r sepe di
cit bono malū. r damnat cū hoc saluandū
Sit ergo pscientia talis q nō faciat aliqd
cōtra pceptū diuinū nec facere intendat
r sit in tali proposito q licet faciat aliquid de
quo dubitat an sit faciendū vel non. liben
ter tamē faceret. r nō obmitteret illud qd
sciret placitū deo. **Tertio** puidendum est
ne hanc domū fundet quis sup aqua s vo
luptatis. vel sup arenam cupiditatis. qz ra
lia fundamenta nō sunt solida. **Post** qz enī
flauerint venti. venerint flumina r descen
derit pluuia. cadet hec domus. **Qui** non
fundat bene r firme pscientiam suā in do
ctrina christi. statim imminente temprati
one carnis que intelligit per pluuiam. vel
terrene cupiditatis. que p flumen. vel sup
bie. que p ventū intelligitur. anihilatur et
subuertitur temprationibz succumbendo
vt exponit **Bozra** sup **Matth. viij. ca. B**

Diri secūdo q in verbis pre
missis circa do
mum pscientie pscideranduz est quomō sit
ornanda r decoranda. **Sed** quia nihil po
test ornari nisi prius purgetur. **Unde** psci
entia debet prius purgari postea ornari.
Sicut etiā dicit euangeliū. **Inuenit** eam
scopis mundatā r ornatā. **Ideo** prius vi
dendū est qūter ista domus sit purganda.
Purgamētuz autē huius domus est frequēs

confessio. q est qsi scopa huius domus. **Ad**
quā toties est p fugiendū qtiens nos aliq
praua cōmisisse cognoscimus. **De** hac sco
pa dicit in **ps. lxxvi. Ex**ercitabar r scopebā
spiritū meū. s. p pfectionē. **Exponit** **Inno.**
id est purgabā in pfectione ab imunditijs
pccōz venialiu qd attrahit spiritus. **Verē**
iste bene domū suā seruauit q nihil inue
nit nisi venialia que scopebat. **De** mortali
bus enī nō diceret. scopebam. qā non sco
patur lutū de cloacis vel fossis sed tenuis
pulis de pavimento. **Unde** hic dicit. **Inue**
nit domū suam scopis mūdātā. scz qūtidia
narum pfectionū r ornātā virtutibz. **Nihil**
autē sic boiem ad purgandū pscientia fre
quentius excitat. sicut cognitio pccōz de
fectuū. **Sicut** enī q dicitur r diligentē et
sepius inspicit domū alicuius angulos. tan
to melius purgat eos. **Ira** qui diligentē
serutatur defectus pccōz eos melius cō
fiteatur. **Et** q patet fm **Brego. xxv. lib. mo**
ral. **Q**uanto qd minus se videt. tāto mi
nus sibi displicet. **Et** qnto maioris glorie
lumen percipit. tāto amplius reprehensibi
lem se cognoscit. **Que** autē sūt homini cō
sideranda r inspiciēda circa purgationem
pscientie dicit **Hugo** li. iij. de anima. c. ij. **Q**
illa videlicet vt cōsideres vnde venis. quo
tendis. quomō viuas. quid agis. qd obmit
tis. qntum hodie proficis. vel quātū defi
cis. quibz affectibz frequētius tangeris. vlt
quibz temprationibus a maligno spiritu
acrius impugnaris. nec solum atēdas q
lis sis. sed etiam qlis esse debeas. **Hec** ille.
Sed heu quis nostrū est q talia diligēter
consideret. qui confessionem suam cum ta
li consideratione discutiat. qui eam cuz de
bitis cōstantē faciat. **In** confessione si
quidem peccatorē oportet considerare fm
Aug. in li. de pe. vt pscideret qūterē criminis
in loco. in tpe. in pleuerātia. in varietate p
sone. r qli h fecerit rēpccōe r ipi vicij mul
tiplici executione. de pe. di. v. pscideret. **Als**
autē cōfessio aliē facta. potē est simulatio fi
cta r hypocritica qz cōfessio. **Qu** **Hugo** li.
ij. de anima. ca. xv. dicit eā vulpina cōfessione
ideo. qā est ficta. breuis. rara r tepida. **Re**
fert **Quidi** li. viij. methamorphoseos. et
Psido. li. xv. et bimo. q **De** dalus fecit qn
dā domū cū varijs vijs r ita ppletis q nul
lus eaz extire potuit sine glomere. r illa do
mus vocabatur laborintus. qz maximum



labore intus habuit. et in illa domo indu-
 fit quoddam monstrum. quod ex vna medietate fuit
 homo et ex alia fuit bos. ea intentione ut in
 appetitu ibi pascere et nunquam exiret. Sic sa-
 cit diabolus quibusdam conscientiam ita plectat di-
 uersis modis. nunc timore. nunc pudore.
 nunc negligentia nunc dilatione. et sic intus oc-
 cultat monstrum. id est peccatum monstruosum. ut nul-
 lus confessor possit intelligere nisi cum maxi-
 mo labore. Et vere isti sunt multum fatui. quia
 per tale confessionem voluit abscondere peccatum. quod
 tamen deo est notum. Contra quos dicit Augustinus super
 Iobem Omne. xli. Quocumque fugerit non fu-
 git seipsum mala conscientia. non est qui eat. sequitur
 se. imo non recedit a se. peccatum enim quod facit in-
 tus est. Si vis a deo fugere ad ipsum fuge.
 non latendo sed confitendo. Confiteri potes.
 latere non potes. et Isidorus lib. ii. de summo bo-
 no ca. xxvi. dicit. Quod homo omnia poterit fuge-
 re preter cor suum. Non enim potest recedere quod est
 a seipso. Ubicumque enim abierit reatus sui con-
 scientia illum non derelinquit. Quauis enim
 humana iudicia subterfugiat ois qui male
 agit. iudicium tamen conscientie sue effugere non
 potest. Nam si alius celat quod agit. sibi tamen celare
 non potest. quod plene nouit malum quod gessit.
 Decille. **S**ed hic occurrit dubium
 Quare videlicet homines hodie non discunt
 bene. propriam conscientiam. nec proprios considerant
 defectus. Ad quod respondeo. quod est ideo. quia per
 aliena facta ponderant quod propria. Juxta illud
 Math. vii. Quid vides festucas in oculo
 fratris tui. et trabem autem in oculo tuo non consi-
 deras. Unde Prosper in li. ii. de vita et em-
 platiua dicit. Tandem quos peccata sua quae nosse
 et flere deberent ignorat quod diu considerat alie-
 na. Et si mores suos ad seipsum conuersus
 aspiciat non requirit quod in alijs reprehendat.
 sed quod in seipso luceat. Et ideo Barci-
 lius. dicit. Videte vosmetipsos. Quare autem
 homines facilius aliena diiudicant quod propria dicit Ba-
 silius in Exameron lib. iii. Et ideo diffi-
 cile est cognoscere seipsum. quia sicut oculus
 omnia alia a se respicit. se autem non videt. sic
 dicit esse et de conscientia. que acute aliena
 delicta et exemplans. tardior est erga suorum
 cognitionem peccatorum. **S**ed adhuc occur-
 rit fortius dubium. unde videlicet puenit
 ista negligentia. proprie discussionis et conside-
 ratio peccati alieni. Respondeo secundum Gregorium. xxxi.
 libro mora. Quod hoc puenit ex supbia et ela-
 tione. que cordis oculus per elationis tene-

bras extinguit. et qua ut dicit Crisostomus. sup
 Math. puenit communiter homo per alter alteru-
 us culpa cito intelligit. suam autem difficile.
 Quia homo in causa alteri tranquillum ha-
 bet animum. in sua autem turbatur. Perturba-
 tio autem cordis non permittit hominem considera-
 re quod bonum est. Et ideo dicit Augustinus. li. iii.
 de ciuitate dei. Quod remotis obstaculis in-
 sane opinionis. scelera nuda iudicant. nu-
 da pensant. nuda inspiciant fallacia regimi-
 na et vane laudis glorie auferant et appare-
 bunt miserie peccatorum. Ex quibus omnibus infero
 quod nullus melius ad cognitionem sui perue-
 nit quam qui humiliter de se sentit. Istud patet
 per beatum Bernardum. de. xii. gradibus humilita-
 tis. ubi sic dicit. Humilitas est virtus que re-
 rissima sui cognitione homo sibi inuenit vi-
 lescit. Et Crisostomus in suo poliaricon lib. iiii.
 dicit. Qui humilis est corde. indigniores se
 alijs arbitrat. Et quo dicto patet quod homo per
 humilitatem facile venit ad sui cognitionem.
 et euerso. Refert Macrobius. li. i. Quod ap-
 pollo consultus a quodam que eueria certior
 pueniendi ad beatitudinem. Respondit. Si re-
 ipsum cognoueris. Unde apud gentes com-
 nis erat opinio hoc dictum. Notosoli-
 tos. id est cognosce teipsum. quod dicebant de eolo
 descendisse putant ait Iobes poliaricon lib. iiii.
 ca. ii. Dec est prima scientia hominis scire
 seipsum. prout dicit Bernardus. sup. Cantica ser-
 mone. xxxvi. Que quidem scientia in ipsis
 non inflat sed humiliter. Unde Augustinus. li. iii.
 de ciuitate dei ca. j. prefert eam omnibus sci-
 entijs. et Isaac in lib. de definitionibus dicit
 summam philosophiam cognoscere seipsum.
 Postquam autem domus conscientie nostre per iusticia-
 entem discussionem professionis fuerit munda-
 ta et purgata. extunc necesse habet ornari
 decorari. Ornatus autem iste seu pictura con-
 sistit in sanctitate virtutum et iusticia bonorum
 operum. Juxta illud Ps. Domus tua dicitur
 ceter sanctitudo. Et Lu. j. In sanctitate et iusticia
 coram ipso. seruiamus illi. Hoc est quod Apollonius
 admonet di. j. Theof. iiii. ca. Sciat vniuersus
 quod vas suum possidere in sanctificatione et bono-
 re. ne. si in honore aliquid turpitudinis viciop-
 sicut faciunt illi de quibus in Ps. Non autem bona-
 re est non intellexit. Duo requirunt ad orna-
 mentum istius domus. scilicet puritas mentis interior. et bo-
 nestas operum exteriorum. Refert Augustinus. li. vi.
 3 Julia. et ii. retractationum. c. lxxv. quod dicitur
 Apri de formis specie thalamus suum su-

De nobis

ait depingi pulchris imaginibus. ut earum aspectu vroz sua pareret pulchra prole. Si autem debet in memoria sua collocare pulchras imagines. i. honestate pueritatis et puritate conscientie sanctorum patrum. ut ipsos inspiciendo sibi faciat. **Do** cum fuerit. tunc conscientia nostra erit domus pulcherrima et ornata in qua libenter regeset quilibet. cum sit ad inhabitandum apta. **U**n **Sap. viii.** Intrans domum meam et quiescat cum illa. s. sapia. et sequitur. Non enim habet amaritudinem pueritatis illius. nec reditum iuicentis illius. sed letitiam et gaudium. **Certe** sic est quod homo nullibi melius quiescat quam in conscientia sua bona. **U**bi enim quiescere non potest in bonis exterioribus. quia diuitie honores. voluptates habent amaritudinem. et reditum generant et fastidium et fatietatem. ita quod homo illud quod prius optauit. iteque fastidit et remittit. **I**deo dicit **Rabanus** in glo. libri **Sapientie ca. viii.** Corporales diuitie corpus grauat. spirituales vero mentem releuant. et tanto magis eluriant quanto magis comedunt. **I**n illis appetit placere. experientia displicet. **A**ugustinus spirituales delicias desiderium. quanto magis sumunt audius amant. **D**ecille. **E**andem sententiam ponit beatus **Gregorius.** In tali ergo loco bonum est quiescere. **S**ed quod parum valeret purgatio et ornatus istius domus nisi bene cooperiret. ideo cooperimentum eius est honesta exemplaritas pueritatis exterioris. ut quilibet illud quod habet interius in conscientia profertur exteriori in pueritatis aliorum ad exemplum. **I**ntra illud **Barth. v.** Sic luceat lux vestra coram hominibus ut videatur opera vestra bona et glorificent patrem vestrum qui in celis est. **E**t hoc est quod dicit **Barth. x.** Quod in aure auditis predicabitur super tecta. i. super honestam pueritatem. **S**ic quod pater secundum quod hec domus conscientie nostre debet ornari. purgari et operiri ad laudem nominis christi.

Dixi tertio quod considerandum est circa pmissa in quem usum domus conscientie nostre sit deputata. ut sic habeat officium et actum seu opus honestum in se. **E**t quo enim est domus purgata. ornata et bene cooperata. non licet in ea quicquam praui aut inhonesti agere. **U**nde dominus de domo sua ciecit ementes et vendentes boues et oues et columbas di. **A**uferre ista hinc quasi dicat. non licet talia officia et tales actus in domo tam egregia exercere. **S**ic est de domo conscientie nostre cum sit habitatio spiri-

tus sancti. non licet in ea aliquid aliud exercere quam quod pertinet honori spiritus sancti et salutem nostram. **P**ro quo sciendum quod conscientia nostra habet multiplex officium honestum seu actum multipliciter nimis vales. **S**icut enim in domo bene recta. quattuor persone consueuerunt deputari ad singula eorum officia. **F**am vna deputatur ut accuset omnes transgressores in domo inobedientes patrifamilias. **S**ecunda deputatur ut releuet omnes defectus quibus videntur opprimi in domo habitantes. **T**ertio ut preseruet omnes possessiones sub bona custodia. **E**t quarta ut vicietur omnes iniurias in alterutrum commissas. **S**ic est de domo conscientie nostre. que est accusatrix prae transgressionis. releuatrice nostre depressionis. vindicatrix fracte professionis seu permissionis. **P**rimo igitur conscientia est accusatrix prae transgressionis. **I**ntra illud **Roma. ii.** Testimonium reddente illis conscientia ipsorum. et inter se inuicem cogitationum accusantium. **I**sti accusatorum matine debemus timere. **F**am ut dicit **Seneca** in libro de moribus. **N**ullum conscientium tuorum timueris magis quam te ipsum. **A**lienum enim potes effugere. te nunquam. **S**icut autem caritatius accusator primo corrigit ad partem. et si non emendauerit extunc publice proclamat eum ut dicit **Barth. xviii.** **S**ic conscientia nostra primo secrete hinc presentem vitam nos arguit. et si non emendabimus vitam nostram. extunc in generali iudicio proclamat. **E**t ideo. **i. Cor. xi.** Si nosmetipsos iudicemus non vtiq; iudicemur. **C**um iudicamur a domino corripimur ut non dampnemur. **S**ecunda conscientia est releuatrice nostre depressionis. **I**n omni enim depressione vel turbatione terrena. singularis consolatio est conscientia nostra bona. **i. Cor. i.** **B**ea nra hec est testimonium conscientie nostre. **U**n **Ambrosio.** in li. de officiis dicit. **H**ene sibi conscientiam falsis non debet moueri quicquam. nec estimare proinde potest in alieno iudicio quam in sue conscientie testimonio. **E**t **Gregorius.** super **Ezechiel.** **Q**uod melius dicit. **Q**uid potest si omnes te laudent. et conscientia te accusat. aut quod obest si omnes derogent et conscientia te defendit. **P**ropter quod **Augustinus.** scribens cuidam manicheo dicit ita. **S**enti de **Augustino** quicquid velis diuino sola me conscientia ioculis dei non accuset. **xj. q. iii.** **S**enti. **U**n sicut liber sine accusatore esse non potest. quod sola que interius iudicat conscientia accusat. sic



liber est quem conscientia defendit. liber etiam
in accusatiōes. ut dicit **Gre.** Dicē qđ Aug.
suadens custodire conscientie innocētiā. su-
per **Ps.** xxxvi. sic ait. Custodi int^o innocē-
tiam tuā ubi nemo opprimit eam tuā. pua-
lebit in te falsum testimoniū. sed apud ho-
mines nunqđ apud deū valebit. Ubi cau-
sa tua dicēda est qm̄ deus iudex erit. al^o re-
stis qđ conscientia nō erit. inter iustū iudicēz
conscientiā tuā noli timere nisi causaz tuaz.
Dec Aug^o **Q **E**** Sed h̄ occurrit dubiū
Ex quo enī. ut dicitū est. h̄ homo nō debet
timere detractiōes hoīm dū se sentit in cō-
scientiā innocentē. Querit vtrū ppter cōsci-
entiā sit pēdenda fama. z videt qđ sic. qđ dī-
cit **Grego.** ad **Constantinū** ep̄m mediola-
nensem. xi. q. iij. In cūctis q̄ in hac vita ad-
uersa pueniūt sola est sicut nostis om̄i po-
tentis dei districtio pensanda atq; ad cor
ppriū semp̄ recurrendū. ut nulli^o ibi lingua
implicet vel resp̄ndat ubi conscientia nō ac-
cusat. **Dec ille.** z glo. ibi dicit. **Q** ppter nul-
lius linguā credat se qđ reum. Sed in cō-
trariū est **Aug^o **xij.** q. j. noli.** ubi dicit qđ nō
solū nobis est necessaria conscientia nra pro-
pter nos s; etiā fama ppter pprijs. **Ad qđ**
rūdeo fm̄ glo. c. **Senti.** xi. q. iij. **Q** qm̄ su-
mus inter tales q̄ parati sunt imitari z nō
resp̄ndere facta nra ne tales corrupam^o
exemplo nro. niti debem^o ut fama nra lu-
ceat corā eis. Sed si sum^o inter tales qui
parati sunt nos resp̄ndere. tūc sufficit cō-
scientia. **Uñ **Matth.** xv. xps̄ dixit discipul^o**
Simite eos. cecī sunt z duces cecoz. h̄ est
qm̄ in isto casu ut dicit **Robert^o Dolgor** su-
per lib. **Sap.** ca. viij. **I**ntantū pponderat
bonū conscientie bono fame qđ p salute cōsci-
entie perdi debet bonū fame cum gaudio
ubi necessario aliter oportet obmittere. vñ
Seneca. lxxxiij. eplā dicit. **N**emo plus
valet estimare virtutem in hoīe qđ qui pēdi-
dit famā hoīm ne pderet conscientiaz. **U**lt
dicere qđ p ope virtuoso exercendo etiāz p
mediā infamiā est pcedendūz. **S**icq; p rē
solutio dubij. **T**ertio conscientia est pseruatric
bonę possessionis. **D**e qđ dicit **Bern^o.** Sa-
nū vas conscientia z fuanctis secretis idoneū
nullis parens insidijis. nullis violētijs ce-
dens. utpote nec manu nec ocul^o accessibil^o
Quicqđ in eā posuero. secur^o sum. fuabit
vino. restituet defuncto **Dec ille.** Propter
qđ **Dolgor** cōparat eam cartē in qua meri

ta nra scripta sunt. p quas asecuramur de
p̄mio paradisi. j. **T**imo. j. **F**inis p̄cepti ē
caritas de corde puro z conscientia bona. **E**c-
ce finis s;z premiū vltimatus p p̄cepto de-
bitum. vñ conscientia est sicut privilegiū sup
aliquā hereditatē. qđ est bene fuandū a ri-
neis z verimib^o. qđ etiā sepius est reuēden-
dum z purgandū. **I**llud fecit **Pan^o **A** **z**
xxiij. **S**tudeo sine offendiculo conscientiaz ha-
bere ad deū. **Q**uarto conscientia est iudica-
trix fractę pmissionis. **O**mnes fidē p̄p̄ia-
ni p̄fessi sunt fidē seruare deo et ei^o p̄cepta
implere. **I**deo sciens hoc infringit. cōsci-
entia nō solū acusat sed etiā vindicat mor-
tendo z pungēdo. intra illud **P**rover. vi.
Est qđ p̄mittit. z qm̄ gladio pungit conscientia.
Est qui p̄mittit z nō implet. **E**t vere mag^o
pena est remorsus conscientie in peccōe qui sem-
per timeret penā sibi p peccato debitāz. nec
solū timeret debitā penā sed etiā multo ma-
iorem qđ actualiter sibi inferit. **I**ura illud
Sap. xxij. **F**requēter enim p̄cupat pel-
luna redarguente conscientia z sequit. **S**em-
per enim p̄sumit seua p̄turbata conscientia.
Ubi dicit **Dolgor.** **Q**uiniq; sepe p̄ocu-
pant i p̄conciptū pessima. i. maxime pena
lia eis inferenda. redarguente eos cōsci-
entia. que iudicat sibi maiore penam deberi
qđ actualiter inferitur. **D**icit. ii. **A**rguet te
malicia tua. **U**nde **Aug^o **j.** p̄fessionū dicit**
Iussisti dñe z sic est vñ sit sibi pena inordi-
natus anim^o. **A** **z** **Aug^o** in libro de vera in-
nocen. lib. ix. ca. xij. **N**ulle penę gravioris
sunt qđ male conscientie. in qua tū nō habet
deus. solatio nō inuenit. **E**st autē multo
mirabile qđ q̄ntūcunq; peccōz ab alijs iust^o
iudicatur z innocens. nihilomin^o tamē cō-
scientia sua eum mordet z torquet z legna
supplicio iudicat. **U**nde dicit **Iuuenalis**
lib. v. **Q** sic est cōscientia sic fuit antiquē
de iudice. qui cum aliquem iudicare debu-
it dignum morte. misit in vnam lapillos
nigros. z eos effudit corāz populo. z sic re-
um ostendit esse p̄demnandū. **Q**uādo au-
tem debuit hominē innocentem liberare.
effudit albos lapillos in testimoniū inno-
centie. **E**t hoc dicit **Iuuenalis.** **Q**uāvis
aliquis conscius sue malicie euadat iudi-
cium iudicis. tamen a seipso condemnatur.
et dignus supplicio iudicatur. **E**t deo
dicit **Seneca** in lib. de morib^o. **P**ala conscientia
sepe tuta ē. secura nunq; **E**st autē sciens**

Dominica Letare

quod diuersi diuersas habent scientias. Quidam enim habent scientiam dilatatam, alij infirmam, alij purgatam seu lesam, alij cauteriatam seu signatam. Dilatata scientiam habent illi qui non ponderant nisi grauiam peccata, et istorum scientia est sic rebe hinc lata foramina, vbi non comprehendant nisi magni pisces sed parui euadunt. Sic tales non ponderant octo faverba vel iuramenta vel medacia, nisi essent coram iudice, vel nisi grauius offenderet proximus. Apud istos nulla sunt venialia. Porraliavero raro nisi grossissima, quae clamore populi eis immorescunt. Alij habent scientiam infirmam propositam, quae non solum magna sed etiam parua et minima grauius ponderant, et de non peccato faciunt peccatum, et hec scientia frequenter a temptacione diaboli puenit, quae sic inducit homines ad peccata peccandi. Sicut legitur de quodam beremita, quae omnem feminam videns despiciet bar et postea spuebat, cum tamen femina non sit mala in se nisi maleauerant. Tales sunt etiam illi qui peccare caput in sabbato dicunt esse peccatum, et tamen ducere finem non dicunt peccatum illo die. Alij sunt qui habent scientiam purgatam vel sunt illi qui propter peccata commissa desperant, propter quod scientiam nihil ita efficaciter sic meditaro vulnere christi, ut dicitur Berni, super Cantu, et monone, lxxij. Alij sunt qui habent scientiam cauteriatam, vel sunt illi qui ponderant parua, sed de magnis nihil curant sic pharisei fuerunt, colentes culicem, camelus autem glutietes. **Matth. xxiii.** hoc est obseruantes minima, negligentes maxima, finem exponit **Matth. xxiij.** et hi sunt veri hypocrite, ut dicitur **Aplos. i.** **Thim. iij.** In nouissimis in die diebus erigetur quaedam cauteriatam habens scientiam. **Horra. i.** corrumptam cum errore doctrine, quae culpe quae etiam occupat scientiam. Isti sunt signati cauterio diaboli, de quibus **Apo. xiiij.** Isti omnes habent scientiam erroneam, et ita domum male fundatam, peius edificatam, et pessime ornatam imo deformatam. **Sed di. vnde puenit iste error conscientie.** Rideo quod ex octo causis. Primo ex ignorantia, quoniam homo nescit quid eligendum sit vel quid declinandum. **De B. d. ij.** **Paral. ix.** Cum ignoramus quid agere debeamus, hoc solum habemus? residui ut oculos nostros dirigamus ad te. **Sed ex negligentia, ut cum quis negligit scientiam excutere, vel si nescit se expedit et negligit, tunc enim ab alijs querere debet.** Tertio ex supbia, ut quoniam non humiliat intellectu suum, ut scilicet melioribus et sapientioribus se velit credere. **Contra quos Aplos ca. p. uantes omnem intellectum in obsequium fidei.** Hoc est dicere, quod in credendis plus debet homo sentire fidei quam sibi, et in agendis plus alijs quam sibi. Quarto ex singularitate quae homo sensum sequens, primum non conformat se alijs, nec sequitur vias communes bonorum. **Nu. me. xi.** **Extrema castrorum consumpsit ignis.** Quinto ex affectu inordinato, quae sepe conscientiam inclinatur ad illud quod homo tunc appetit, et sic facit eum a sua rectitudine deuiare. **Gene. ca. Perit omne iudicium cum res venerit in affectum.** Sexto ex pusillanimitate quae quis timet non timenda finem rectum iudicium rationis. **Matth. xxv.** Pusillanimes conformamini. **Se. primo ex pplexitate, quoniam se homo credit inter duo peccata positum esse, quoniam alterum est impossibile declinare, pplexitas tamen nihil est nisi simplicitas in se, potest tamen aliqd esse pplexus finem quid, scilicet finem erroneam scientiam, quae deposita erit liberata.** Octavo ex humilitate et cordis puritate. **Quoniam Grego. Bonaz. mentium est tibi culpas agnoscere vbi minime reperitur.** Primis septem modis error est reprehensibilis, octauo vero modo est comendabilis, nec error dici potest, sed humilis suorum defectuum cognitio, dummodo non sit nimia. Preter omnes istas est scientia bona quae est in fide vera et caritate non ficta. **De quibus dicitur Hugo lib. ij. de anima ca. ix.** Tranquilla scientia est quae est omnibus dulcis, nulli grauis, utens ad gram amico et inimico ad patientiam, cunctis ad beniuolentiam, quibus potest ad beneficia, cui nec deus sua peccata imputat, quia non fecit, nec aliena, quoniam non approbavit, nec negligentiam, quia non tacuit, nec supbia, quia in humilitate permansit. **Hec ille.** Istam ergo scientiam studeamus seruare ut in ea quiescentes per gratiam, tandem possumus gaudere per gloriam. **De nobis etc.**

bus se velit credere. **Contra quos Aplos ca. p. uantes omnem intellectum in obsequium fidei.** Hoc est dicere, quod in credendis plus debet homo sentire fidei quam sibi, et in agendis plus alijs quam sibi. Quarto ex singularitate quae homo sensum sequens, primum non conformat se alijs, nec sequitur vias communes bonorum. **Nu. me. xi.** **Extrema castrorum consumpsit ignis.** Quinto ex affectu inordinato, quae sepe conscientiam inclinatur ad illud quod homo tunc appetit, et sic facit eum a sua rectitudine deuiare. **Gene. ca. Perit omne iudicium cum res venerit in affectum.** Sexto ex pusillanimitate quae quis timet non timenda finem rectum iudicium rationis. **Matth. xxv.** Pusillanimes conformamini. **Se. primo ex pplexitate, quoniam se homo credit inter duo peccata positum esse, quoniam alterum est impossibile declinare, pplexitas tamen nihil est nisi simplicitas in se, potest tamen aliqd esse pplexus finem quid, scilicet finem erroneam scientiam, quae deposita erit liberata.** Octavo ex humilitate et cordis puritate. **Quoniam Grego. Bonaz. mentium est tibi culpas agnoscere vbi minime reperitur.** Primis septem modis error est reprehensibilis, octauo vero modo est comendabilis, nec error dici potest, sed humilis suorum defectuum cognitio, dummodo non sit nimia. Preter omnes istas est scientia bona quae est in fide vera et caritate non ficta. **De quibus dicitur Hugo lib. ij. de anima ca. ix.** Tranquilla scientia est quae est omnibus dulcis, nulli grauis, utens ad gram amico et inimico ad patientiam, cunctis ad beniuolentiam, quibus potest ad beneficia, cui nec deus sua peccata imputat, quia non fecit, nec aliena, quoniam non approbavit, nec negligentiam, quia non tacuit, nec supbia, quia in humilitate permansit. **Hec ille.** Istam ergo scientiam studeamus seruare ut in ea quiescentes per gratiam, tandem possumus gaudere per gloriam. **De nobis etc.**

Dominica Letare. I.
Sermo LII.

De puer unus
hic, qui habet quatuor panes et deos et duos pisces **Ioh. xij.**
Sicut dicit **Aug. in li. Soliloquiorum c. xij.** loquens ad deum in persona totius generis humani in hec verba. Scio domine deus et hoc confiteor, quia vbi quicquid sum sine te, male est mihi propter te, non solum extra me sed etiam intra me, quia omnis copia que non est de te.